

N:o 38.

Af herr **F. Lindedal**, om statslån till Ulricehamn—Vartofta jernvägsaktiebolag m. m.

Enär vid sistlidne riksdag väcktes motion om låneunderstöd till Ulricehamn—Vartofta jernväg, hvilken motion då icke kom att behandlas, får jag, med endast de ändringar och tillägg, som sedan dess uppstått, densamma vördsamt förnya.

Några företagsamme män från Ulricehamns stad och kringliggande ort stälde sig 1871 i spetsen för teckning till anläggande af jernväg med 3 fots spårvidd från nämnda stad till statens jernväg vid Vartofta, hvilken jernväg efter mycken ansträngning blef färdig att öppnas för allmän trafik den 4 december 1874; anläggningskostnaden utgjorde 897,677 kronor. Då jernvägsbolaget icke hade stor aktie-teckning, samt några kommuner efter jernvägsarbetets början genom rättegång frikänts från inbetalning af de tecknade beloppen, har bolaget måst upptaga stora och i synnerhet dyra lån såsom:

Ett obligationslån af Göteborgs handelskompani å 330,000 kronor mot $5\frac{1}{2}\%$ ränta, $1\frac{1}{2}\%$ amortering och hvad värre var 12% kapitalrabatt, hvilken ränta och amortering blef så stäld, att den redan första året skulle inbetalas och fortgå till ungefärligen lika högt belopp under återstående tid, intill den 30 december 1900, då lånet på så sätt tillfullo skulle vara guldets. Redan vid 1886 års slut voro obligationer inlösta å detta lån för 77,500 kronor.

Tvenne lån af Ulricehamns sparbank, det ena å 100,000 kronor mot $5\frac{1}{2}\%$ ränta samt $2\frac{1}{2}\%$ amortering, hvarå nu återstå 70,000 kronor, och det andra jemväl å 100,000 kronor med omsättningsskyldighet och 6% ränta, hvarå nu återstå 14,000 kronor.

Att dessa lånevilkor varit mycket hårda så väl till ränta som amortering torde icke kunna bestridas; och har styrelsen med anledning häraf nödgats upptaga tillfälliga lån på 70,000 kronor, för att sättas i tillfälle fullgöra sina förbindelser.

Ehuru ifrågavarande jernväg är för orten till stor fördel och nytta, har likväl mycket kapital blifvit bundet, som väl synes komma åter, fastän lång tid dertill torde åtgå; att denna jernväg, med så hög ränta och amortering som den nuvarande, hittills någorlunda kunnat honorera sina förbindelser och amortera sina skulder så, att de nu uppgå till endast omkring 425,000 kronor, är ju ganska vackert.

Att denna lilla jernväg, i förhållande till anläggningskostnaden, ställer många enskilda jernvägar efter sig att tillföra så väl egen bana som statens jernväg inkomster, torde jag få styrka dels med närslutne tablå öfver banans inkomster och utgifter för åren från och med 1879 till och med 1886, utvisande en medelbehållning till räntor och amorteringar af 30,053 kronor 69 öre (Litt A.) -- att behållningen år 1885 var liten och derigenom nedsatta medelbehållningen berodde på inköp och inläggning af ett parti stålräls -- samt dels med statens trafikstyrelses senaste underdåniga berättelse för år 1885, sid. 55, som visar, att den tillfört staten en inkomst af 114,891 kronor 34 öre.

För att visa det jernvägen är väl underhållen, får jag härjemte vidfoga intyg från statens kontrollant, herr major E. Atterbom (Litt. B).

Ehuru jernvägen anses uppfylla dermed åsyftade ändamål, synes likväl att den under nuvarande förhållanden orimligt höga ränta och amortering onödigtvis tynger och försvårar banans administration, men tillika synes att jernvägen lemnar god tillgång för en måttlig ränta och amortering å sina skulder.

Då denna jernväg icke förut af staten erhållit något lån eller understöd, eller ens fri jord för anläggningen, der den berört statens egendomar, torde icke synas obilligt att staten, på sätt som den understött flere andra enskilda jernvägar, med sin kredit mot full säkerhet, träder emellan med lån samt lemnar fri jord å de fyra statens egendomar, hvarifrån detta jernvägsbolag exproprierat sådan som, enligt utdrag af expropriationsnämndens och landtmätarens protokoll, blifvit upptaxerad till ett sammanlagdt värde af 1,139 kronor 57 öre. (Litt. C och D.)

Som dessa boställens arrendatorer vid jordens expropriation hade arrendekontrakt, som hittills varit gällande, hafva desse, enligt expropriationsnämndens beslut, af bolaget årligen fått lyfta 6 % ränta å beloppet.

På grund af det anförda vågar jag vördsamt föreslå,

att, derest Ulricehamn—Vartofta jernvägsaktiebolag kan konvertera sina äldre lån och lemna staten första in-teckning uti jernvägen med tillbehör, Riksdagen måtte besluta att till nämnda bolag lemna ett lån å 425,000 kronor till så billig ränta och amortering, som utan förlust för staten kan åstadkommas, samt att i mån som de arrendekontrakt upphöra, hvilka vid expropriation af jorden voro gällande å indragna boställena Björnarp Darragården i Blidsbergs socken, Humla Ödegården i Humla socken, Smula Björnegården i Smula socken och Åkerholmen i sistnämnda socken, allt Redvägs härad, Riksdagen efterskänker den lösen, Ulricehamn—Vartofta jernvägsbolag skulle betala för från dessa hemman exproprierad jord, uppgående till 1,139 kronor 57 öre.

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles, och torde de handlingar, som bifogas, jemte motionen till trycket befordras.

Stockholm den 11 maj 1887.

F. Lindedal.

Häruti instämma:

J. Smedberg.

S. Fr. Norén.

Litt. A.

T a b l å

öfver

Ulricehamns nya jernvägsaktiebolags inkomster och
utgifter under åren 1879—1886.

År.	Trafikinkomst.		Driftkostnad.		Förbättrings- och nyanlägg- ningkostnad.		Summa utgifter.		Öfverskott till räntor m. m.	
1879	72,750	34	43,068	60	3,202	67	46,271	27	26,479	07
1880	84,502	81	40,592	13	5,299	54	45,891	67	38,611	14
1881	85,401	74	41,515	46	12,557	75	54,073	21	31,328	53
1882	86,948	86	44,018	81	13,956	50	57,975	31	28,973	55
1883	93,032	47	57,848	07	2,145	24	59,993	31	33,039	16
1884	79,821	93	39,051	56	9,267	12	48,318	68	31,503	25
1885	77,494	63	37,110	59	22,262	99	59,373	58*	18,121	05
1886	77,223	99	40,118	22	4,732	03	44,850	25	32,373	74
Summa	657,176	77	343,323	44	73,423	84	416,747	28	240,429	49
Medeltal pr år	82,147	10	42,915	43	9,177	98	52,093	41	30,053	69

* *Obs.* Den höga utgiftsposten utöfver den egentliga driftkostnaden under 1885 och som följd deraf årets utgiftssumma är beroende på *tillfälligt* inköp af större parti stål-räls, nybyggnader m. m.

Ulricehamn den 31 mars 1877.

A. E. Hallberg,
Trafikchef.

Litt. B.

B e v i s.

På anmodan af direktionen för Ulricehamns jernvägsaktiebolag att yttra mig om det skick, hvori bolagets jernväg sig befinner, får undertecknad intyga att bana med tillbehör vid senaste inspektion, i slutet af oktober 1886, befans i allmänhet väl underhållen. Banstängslet var dock mycket bristfälligt på de sträckor, hvarest det enligt öfverenskommelse med resp. jordegare lärer af dem skola hållas.

Jag begagnar tillfället nämna, att direktionen, under de år jag varit statens inspektör, visat mycket nit att icke blott underhålla utan äfven, genom inläggning af stålskenor m. m., förbättra bolagets bana.
Göteborg den 31 januari 1887.

Ernst Atterbom,

Chef i vestra väg- och vattenbyggnadsdistriktet,
statens inspektör.

Litt. C.

*Utdrag af domboken, hållen å första sammanträdet vid lagtima
höstetinget med Redvägs härad i Ulricehamn den 5 oktober
1875.*

N:o 31. Från den nämnd, som den 14 sistlidne april blifvit inför häradsrätten utsedd att bestämma ersättning för jord m. m., som tagits i anspråk för Ulricehamn—Vartofta jernvägs anläggning inom Redvägs härad, hade till domhufvanden inlemnats ett så lydande:

»Protokoll, hållet af den särskilda nämnd, som har att värdera ersättningar för jord m. m. i anledning af Ulricehamn—Vartofta jernvägs anläggning inom Redvägs härad af Elfsborgs län följande dagar år 1875.

Den 28 juni.

Sedan, på sätt Redvägs häradsrätts protokoll för den 14 sistlidne april utvisar, undertecknade blifvit utsedde till ledamöter i den nämnd,

som hade att uppskatta och bestämma den ersättning, egarne och innehafvarne af sådan jord inom häradet, hvarå förenämnde jernväg vore anlagd, egde att af det för jernvägsanläggningen bildade aktiebolag uppbära, så hade denna förrättning genom kungörelser i vederbörliga kyrkor blifvit utsatt att i dag kl. 9 f. m. företagas; och då nämnden nu sammanträder vid hemmanet Annestorp, anmäla sig å jernvägsaktiebolagets vägnar trafikchefen, riksdagsfullmäktigen herr O. P. Rylander och baningenjören, kommissionslandtmätaren herr E. A. Carlmark, hvilken senare företer en af honom upprättad karta med beskrifning öfver jernvägens område.

§ 1.

Nämnden hade redan förut utsett undertecknad, Friberger, till ord- och protokollsförande under besigtningen, som tager sin början inom

Blidsberg socken

22:o) Björnarp Mellan- och Darragården $\frac{1}{2}$ mantal krono, indraget löjtnantsboställe vid Vestgöta regemente, arrenderas på 20 år, hvaraf 12 återstå, af Johannes Nilsson, som yrkar vägar, dels för utfart från gården och dels för afhemtning af höet i däliden, som jernvägsbanken afskurit. Det upplyses att båda dessa vägar före jernvägsanläggningen endast med angränsande jordegares i Vimmerstad begifvande fått af arrendatorn begagnas samt att boställets rätta utfartsväg har sitt läge längre i söder. Arrendatorn säger sig varit utan skörd å de egor jernvägen upptager i 3 år. Nämnden afslår yrkandet på vägar, värderar jorden n:r 84 a, åker, till 350 kronor och b, c äng till 250 kronor för tunnlandet samt hänvisar i öfrigt till protokollets 2 §.

Humla socken

30:o) Ödegården $\frac{1}{4}$ mantal krono, indraget militieboställe vid Elfsborgs regemente, arrenderas på 30 år af Karl F. Bengtsson, som yrkar ersättning för spridda stenar utmed jernvägsområdet i betesmarken, för det att hemmanets betesmark är af banan afskuren, i följd hvaraf kreaturen numera måste drifvas längre väg i stället för att betesmarken förut sträckte sig fram till gården, samt för det att jernvägen likaledes

afskurit vägen till ett å hemmanets utmark beläget torp, som bebos af en smed, hvilkens anlåtande för smide till gårdsbruket ofta påkommer; och tillkännagifver arrendatorn, att han erhållit ersättning för förlorad skörd å jernvägsområdet till innevarande år.

För afhjelpande af svårigheten att åtkomma smedstorpets utfäster sig jernvägsbolagets ombud att ofördröjligen anbringa öfverfart å lämpligt ställe.

Olägenheten af betesmarkens afskärning bör af bolaget godtgöras med 15 kronor årligen; bolaget dock obetaget att i stället för denna ersättning med lämpliga grindar afstånga banan vid nuvarande öfverfarten, så att kreaturen kunna derstädes obehindradt framgå. Anspråket på ersättning för de spridda stenarne i betesmarken afslås.

Jorden värderas sålunda: n:o 97 f, g, åker, till 250 kr., e, kärr, till 150 kr. och betesmarken a, b, c, d, h, i, k till 120 kr. för tunnlandet.

Smula socken

57:o) Björnsgården $\frac{1}{2}$ mantal krono, indraget löjtnantsboställe vid Elfsborgs regemente, arrenderas af Isak Andersson. N:o 149 a. b. betesmark, värderas till 125 kr., c. d., kärr, till 150 kr., 155 a. b. dito till 175 kronor för tunnlandet.

59:o) Åkerholmen 1 mantal krono, fanjunkareboställe vid Vestgöta regemente, arrenderas af Johan Johansson, som öfverlemnar räkning (bil. F.) på den skada han lidit af jernvägsanläggningen, slutande på 110 kronor.

Nämnden, som värderar jorden härstädes n:o 157 a, b, c, betesmark, till 175 kronor, d, e, vändetegar, till 200 kronor och f, g åker, till 400 kronor för tunnlandet, uppskattar ersättningen för vallgång i 1:sta punkten till 10 kronor årligen, intill dess jernvägsstängslet försatts i fredgildt skick, för förlusten af betesmarkens afskärning af jernvägen i 2:o till 10 kronor och för anläggning af väg (3:o) 5 kronor, hvarjemte här antecknas, att bolagets ombud medgifva de i 4:o och 5:o fordrade ersättningsbeloppen för stenupplag och borttagning af hägnader m. m.

Arrendatorn fordrar dessutom ersättning för skada af jordupplag, men nämnden, som erfarit att dessa upplag i åkern nu äro utplanerade och besådda och i betesmarken icke åstadkommit någon nämnvärd

skada, kan, emot jernvägsombudets bestridande, ej göra afseende å detta anspråk.

§ 2.

I anledning af de under besigtningen af jordegare och innehafvare framställda anspråken på ersättningar för förlorade skördar å jernvägsområdet stadgar nämnden, att derest och i den mån sådana ersättningar icke förut äro erlagde, skola de beräknas efter 6 procent årligen å den hvar och en tillkommande expropriationsersättningen, från den tid jorden af bolaget togs i besittning och till dess liquid sker, hvarvid dock iakttages, att om ersättningstagarne skördat sin jord det år, då jorden af jernvägsbolaget togs i besittning, förenämnda ränta beräknas blott från början af påföljande år.

§ 3.

Enahanda ränta skola ock innehafvarne af de krono- och boställhemman, som afstått jord till jernvägen, ega att af bolaget årligen uppbära, derest icke vederbörande skulle förordna om kapitalets utbetalande på en gång.

§ 4.

Jernvägsbolagets ombud, som till nämndens afgörande öfverlemnad här ofvan intagna ersättningsyrkanden, har under loppet af besigtningen företett emellan bolaget och vederbörande öfrige jordegare, som afträdt jord till Ulricehamn—Vartofta jernväg, afslutade och bevittnade kontrakt, hvarigenom dessa ersättningsfrågor redan förut blifvit afgjorda, och kunna dessa följaktligen icke utgöra föremål för någon nämndens åtgärd; tillkännagifvande ombudet nu, att någon vidare besigtning eller värdering icke påkallas.

§ 5.

Nämnden beslutar att den 10 i nästa månad klockan 12 på dagen sammanträda å Dalums station för att justera detta protokoll.

Den 10 juli 1875.

Sammanträder nämnden å Dalums station, då detta protokoll uppläses och justeras, hvarefter nämnden bestämmer, att ordförandens be-

svär med protokollsföringen bör ersättas med 100 kronor; och skulle, sedan protokollet blifvit renskrifvet och af nämndens ledamöter under-tecknad, detsamma af ordföranden insändas till domhufvanden i orten.

Vidare förekom ej. Som ofvan.

ISAK FRIBERGER.

C. M. Bergman.

E. M. Hernvall.

S. Lindberg.

C. G. Medin»,

hvilket här intogs, med förklaring att de af nämnden gjorda värdebestämmelser skulle lända vederbörande till efterrättelse.

A. Andersson i Vedåsla begärde att få del af häradsrättens protokoll. Som ofvan.

På häradsrättens vägnar:

G. J. STENBERG.

Rätt transumeradt betyga:

A. E. Hallberg,

Trafikechef

John Sundén,

Fanjunkare.

Litt. D.

Utdrag ur handlingar angående mätning och uträkning samt öfriga expropriationsgöromål för anläggning af Ulricehamn—Vartofta jernväg uti Elfsborgs och Skaraborgs län; upprättade åren 1872 till och med 1881 af

A. E. Carlmark,
Kommissionslandtmätare.

Kartans			Areal.		Lösingspris.		Summa.	
nummer.	bokstaf.		Ref.	Stänger.	För 5 ref 60 stänger.		Rdr.	öre.
					Rdr.	öre.		
		Björnarp Darragården eller Mellangården, löjtnantsboställe vid Kongl. Vestgöta regemente:						
84	a	Åker	— 40	350	—	25	—	
	b	Äng ..	— 25	250	—	11	16	
	c	D:o	— 40	—	—	17	86	54 02
		Gamla ytmättet 0: 6,0 kpld	1 05					
		Humla Ödegården, indraget boställe vid Kongl. Elfsborgs regemente:						
97	a	Utmark, hårdmark	— 40	120	—	8	57	
	b	D:o sidländ mark	1 40	—	—	30	—	
	c	D:o mosse	1 52	—	—	32	57	
	d	D:o hårdmark	1 15	—	—	24	64	
	e	Äng	— 61	150	—	16	34	
	f	Åker	1 32	250	—	58	93	
	g	D:o	— 80	—	—	35	71	
	h	Utmark	2 60	120	—	55	71	
	i	D:o	1 40	—	—	30	—	
	k	D:o	1 25	—	—	26	79	
	l	Åker till skydd för snöstorm ..	1 55	250	—	69	20	388 46
		Gamla ytmättet 2 tld 16,0 kpld	14	—				

Kartans			Areal		Lösningspris				Summa.	
nummer	bokstaf.		Ref	Stänger	For 5 ref 60 stänger.		Rdr.	öre.	Rdr.	öre.
					Rdr.	öre.				
		Smula Björnsgården, löjtnants- boställe vid Elfsborgs rege- mente:								
149	a	Betesmark	— 12	125	—	—	2	68		
	b	D:o	2 55	—	—	—	56	92		
	c	D:o	1 30	150	—	—	34	82		
	d	D:o	1 55	—	—	—	41	51		
155	a	Mosse	— 03	175	—	—	—	94		
	b	D:o	1 65	—	—	—	51	56	188	43
		Gamla ytmättet 1 tld 9,1 kpld	7 20							
		Åkerholmen, fanjunkareboställe vid Kongl. Vestgöta rege- mente:								
157	a	Mosse	4 20	175	—	—	131	25		
	b	Tufvig betesmark	3 05	—	—	—	95	31		
	c	D:o d:o	— 17	—	—	—	5	31		
	d	Vennestegar	1 85	200	—	—	66	07		
	e	D:o	— 60	—	—	—	21	43		
	f	Åker	— 55	400	—	—	39	29		
	g	D:o	2 10	—	—	—	150	—	508	66
		Gamla ytmättet 2 tld 7,5 kpld	12 52							
									Kronor	1,139 57

Rätt utdraget, betygar:

A. E. Hallberg.

Trafikchef.